

הפטרת פרשת משפטים

בעקבות פרשת משפטים הפותחת בדיני עבד עברי ההפטרה שלקוחה מספר ירמיהו מביאה תיאור קשה של שחרור עבדים בדלת אחת ושיעבודם מחדש בדלת השניה. שתי מילים מנחות אותנו בהפטרה זו: 'ברית' ו'דרור':

הַדָּבָר אֲשֶׁר-הָיָה אֶל-יְרֵמְיָהוּ, מֵאֵת יְהוָה--אֲחֵרֵי כָּרֶת הַמֶּלֶךְ צְדָקְיָהוּ בְּרִית, אֶת-כָּל-הָעָם אֲשֶׁר בְּירוּשָׁלַם, לְקָרָא לָהֶם, דְּרוֹר

הברית מלווה את האנושות החל מצאת נח ומשפחתו מן התיבה דרך אברהם אבינו עמו כורת הקב"ה את ברית בין הבתרים (בראשית ט"ו י"ח):

בַּיּוֹם הַהוּא, כָּרַת יְהוָה אֶת-אַבְרָם--בְּרִית לֵאמֹר: לְזָרְעוֹ, נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת, מִנְּהַר מִצְרַיִם, עַד-הַנְּהַר הַגָּדֹל נְהַר-פְּרָת

הנביא ירמיהו מזכיר בהפטרנו מעמד דומה לברית בין הבתרים:

וְנָתַתִּי אֶת-הָאֲנָשִׁים, הָעֹבְרִים אֶת-בְּרִיתִי, אֲשֶׁר לֹא-הִקִּימוּ אֶת-דְּבָרֵי הַבְּרִית, אֲשֶׁר כָּרַתוּ לִפְנֵי--הָעָגֹל אֲשֶׁר כָּרַתוּ לְשָׁנִים, וַיַּעֲבְרוּ בֵּין בְּתָרֵינוּ. שְׂרֵי יְהוּדָה וְשְׂרֵי יְרוּשָׁלַם, הַסָּרְסִים וְהַכְּהֻנִים, וְכָל, עַם הָאָרֶץ--הָעֹבְרִים, בֵּין בְּתָרֵי הָעָגֹל.

האם אנחנו יודעים היכן נכרתה ברית בין הבתרים?

מסורת עתיקה מאתרת את מקום הברית על אחת הפסגות של הר החרמון בכתף שיאון (גיבל רוס) מקום הנקרא הר הבתרים. יש טוענים שזו מסורת מוסלמית המתבססת על שם המקום כפי שהם מכנים אותו: "משהד א-טיר אל-אבראהימי" (עדות הציפורים של אברהם). יוסף ברסלבי חוקר ארץ ישראל אגדי מעלה השערה שהמוסלמים ירשו שם זה מקהילה יהודית משמעותית שחיה בבניאס בימי הביניים. יהודי צפת המשיכו במסורת. הם היו יוצאים שבוע שלאחר קריאת פרשת לך-לך בבוקר אל החרמון והיו קוראים שם את פרשת ברית בין הבתרים. לפי מסורת קדומה נמצאים בהר הבתרים קברי האמוראיים רב פפא ורב אשי.

לאחר מלחמת ששת הימים ניתן היה לבקר באתר בו ניתן לחוות את מה שראה אברהם כאשר הקב"ה מבטיח לו את ארץ כנען לירושה. זכיתי לבקר באתר מרשים זה עם חברי ישראל רוזנסון ובני משפחותינו. כיום ניתן לבקר בהר הבתרים אבל רק באישור מיוחד של הצבא.

תעודת חברות של אגודת 'בני ברית'

בי"ט בתשרי תר"ד, 13 לאוקטובר 1843, הוקם באמריקה ארגון יהודי שנקרא 'בני ברית'. חברי הארגון שמרו על סודיות רבה בכל הנוגע לזהותם ולמפעלותיהם. עד למלחמת העולם הראשונה 'בני ברית' היה ארגון אנטי-ציוני, שהתנגד לכל מפעל התיישבות בארץ ומטרתם היתה להשתלב בצורה מירבית בחברה האמריקאית. לאחר מלחמת העולם הראשונה הקו שונה בהדרגה מהתנגדות לציונות להסכמה שבשתיקה ולאחר מכן אף לתמיכה במפעל הציוני. באוקטובר 1936 החליט הארגון לתרום 100,000 דולר לקרן הקיימת כדי להקים יישוב בשם **בני ברית**, ובשנת 1937 הוקם המושב במסגרת יישובי חומה ומגדל. ועדת השמות שפעלה בניהולה של הקרן הקיימת לישראל לא ששה להעניק שמות יישובים על שם ארגון כזה או אחר אבל המקרה של ארגון 'בני ברית' שמשנה כוון ומתחיל לסייע להתיישבות בארץ יחד עם ההקשר המקראי של השם בני ברית גרם לחברי הוועדה לאשר את השם. מקימי המושב שהוקם ברמות יששכר הגיעו לארץ מגרמניה וקראו לעצמם **מולדת**. כאשר הוצע למקימים השם **בני ברית** הם התנגדו לכך, ובסופו של דבר קראו לעצמם **מולדת-בני ברית**. האדריכל ריכרד קאופמן תכנן את המושב בצורת פעמון. נזכור את הפעמון להמשך דברינו.

המושב מולדת-בני ברית בצורת פעמון בעיצוב האדריכל קאופמן

מערת בני ברית בנחל כיסלון

בהרי ירושלים נוכל לבקר במערת **בני ברית**, מערה קרסטית גדולה שנמצאת בתוך יער הקדושים. היער ניטע בשנת 1951 בידי קק"ל ותרומת ארגון בני ברית. ביער ניטעו שישה מליון עצים לזכרם של קדושי השואה. ביער נוכל למצוא לוחות הנצחה לזכר הקהילות שהושמדו בשואה וכך גם במערה וסביבותיה.

נמשיך לסייר בעקבות הברית שכרת המלך צדקיהו:

את-פל-העם אָפֶּר בִּירוּשָׁלַם, לְקָרָא לָהֶם, דְּרוֹר

גן פעמון הברית בירושלים

נתחיל את סיורנו בגן הפעמון בירושלים. קצת מפתיע אבל מיד נסביר. גן הפעמון או בשמו המלא **גן פעמון הדרור** נקרא על שם הפעמון המוצב בלב הגן. הפעמון הינו העתק של פעמון הדרור המוצב בעיר פלדלפיה שבארצות הברית. על הפעמון חרוטות המילים מספר ויקרא: "וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בְּאָרֶץ, לְכָל יִשְׂרָאֵל", ואכן האומה האמריקאית רואה בפעמון זה סמל לכל המאבקים למען שוויון זכויות וביטול העבדות. הגן נחנך במלאת מאתיים שנה לעצמאות ארצות הברית.

חצי דולר אמריקאי עם ציור פעמון הדרור

מגן הפעמון נמשיך את סיורנו לעבר המושב **בני דרוור** השוכן בשרון. מקימי המושב לחמו במלחמת העולם השנייה בצבא הבריטי. כאשר השתחררו, החליטו לייסד את המושב ולקרוא לו בשם הסמלי **בני דרוור**.

המושב בני דרוור

ומהמילה דרוור נמשיך צפונה לכוון המושב **בית חרות**. מייסדי המושב היו חברי גרעין חירות שעלו לארץ מאמריקה.

ההפטרה מסתיימת במילות נחמה של הנביא:

כִּי-אָשִׁיב אֶת-שְׁבוּתְכֶם, וְרַחֲמֹתַי

בשנת 1938 הקימו עולים שהגיעו לארץ מגרמניה את המושב השיתופי **שבי ציון** השוכן בסמוך לנהריה. בשנת 1977 מוקמת ההתנחלות **שבי שומרון** היישוב נמצא בקרבת חורבות העיר שומרון המקראית שהיתה בירת ממלכת ישראל, ומכאן שמו, כלומר – "שבים לשומרון". בשנת 1991 מוקמת ליד היישוב שילה שכונה הנקראת **שבות רחל** על שמה של רחל דרוק ויצחק רופא הי"ד.